

AKADEMIA MŁODEGO EKONOMISTY

Ekonomia w domu

Psychologia finansowa

Kształtowanie racjonalnych postaw wobec pieniądza

Dr hab. Marta Maciejasz-Świątkiewicz, prof. UO

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
24 kwietnia 2017 r.

Organizatorzy

Czym jest psychologia finansowa?

- „to (sub)dziedzina nauki, której celem jest opisywanie, wyjaśnianie i przewidywanie jawnych i ukrytych zachowań finansowych, nakierowanych na pozyskiwanie, dysponowanie, ochronę i pomnażanie pieniędzy oraz aktywności poznawczej i procesów motywacyjno-emocjonalnych im towarzyszących” (Wąsowicz-Kiryło, 2008)
- Psychologia finansowa ≈ psychologia pieniądza
 - Zachowania jednostek wobec pieniądza => zachowania finansowe
 - Klasyfikacja zachowań finansowych:
 - Cel zachowań (oszczędzanie, ubezpieczanie, podatki...)
 - Dobrowolność zachowań
 - Zachowania normalne i patologiczne

Na czym polega kształtowanie postaw?

- Postawa to gotowe i trwałe ustosunkowanie się do konkretnych obiektów i osób, albo ich rodzajów (Wojciszke, 2006)
- Postawa człowieka wobec jakiegoś obiektu to względnie trwała tendencja do pozytywnego lub negatywnego wartościowania tego obiektu przez tego człowieka (Wojciszke, 2006)
- Na postawę składają się 3 elementy:
 - Składnik emocjonalny (uczuciowo-oceniający),
 - Składnik poznawczy (wiedza i przekonania na temat obiektu),
 - Składnik behawioralny (tendencja do pozytywnych lub negatywnych zachowań wobec obiektu).

Czynniki determinujące postawy

- Środowisko i przynależność do określonej grupy społecznej
- Status społeczno-ekonomiczny
- Doświadczenie
- Kultura
- Czynniki osobowościowe (temperament, zdolności, zainteresowania)

Na czym polega racjonalność zachowań?

- Oznacza ona, że podmiot zawsze zmierza do maksymalnego zaspokojenia swoich potrzeb.
- Celem działania jest maksymalizacja satysfakcji, przyjemności lub innych indywidualnie odczuwanych doznań możliwych do zrealizowania przy danych warunkach dzięki podejmowaniu określonych zachowań.
- Jednostka zachowująca się racjonalnie dokonuje szacunku korzyści i kosztów (zysków i strat) związanych z danym zachowaniem i zmierza do tego, aby maksymalizować korzyści i minimalizować koszty.
- O zachowaniu racjonalnym można mówić tylko wtedy, gdy:
 - jednostka ma preferencje i potrafi w określonych granicach wskazać swoje chęci,
 - jednostka jest zdolna uporządkować swoje chęci w sposób wewnętrznie spójny,
 - jednostka będzie dokonywać wewnętrznie spójnych wyborów w celu maksymalizacji swojego zadowolenia.

Rachunek ekonomiczny

- Wybór najbardziej efektywnych ekonomicznie wariantów podejmowanych decyzji
- Rachunek ekonomiczny polega na porównywaniu efektów i nakładów związanych z daną działalnością w celu wybrania możliwie najlepszych, tj. najbardziej efektywnych ekonomicznie wariantów

Jak nauczyć odpowiedzialnych zachowań finansowych?

- Metody i ich skutki.
 - Dawanie rad
 - Kształtowanie nawyków
 - Zakazy
 - Przymus

Jaki jest cel edukacji finansowej?

- Jawny lub ukryty...
- Przekazanie własnych umiejętności i kompetencji
 - Dawanie przykładu
- Nauczenie zupełnie odmiennych zachowań od własnych
 - Zakazywanie i/lub karanie zachowań niepożądanych
 - Wspólna nauka właściwych zachowań
- Udowodnienie, że rodzic wie najlepiej, co dla dziecka jest dobre
 - Dawanie dobrych rad
 - Zakazywanie i/lub karanie zachowań niepożądanych

Praktyki dotyczące kształtowania postaw wobec pieniędzy

- M. Kupisiewicz (2004)
- 700 dzieci w wieku 5-9 lat o normalnym przebiegu rozwoju umysłowego
- Dzieci ok. 5. r.ż. mają kontakt z pieniędzmi, tzn. otrzymują pieniądze, mogą je wydawać lub oszczędzać
- 41% rodziców systematycznie i jawnie kontroluje wydatki dziecka
- 25% rodziców kontroluje wydatki dyskretnie
- 20% rodziców uważa, że posiadanie pieniędzy przez dzieci powoduje ciągle zwiększanie się ich oczekiwań finansowych
- Ok. 50% rodziców twierdzi, że ich dziecko oszczędza, a ok. 40%, że nie

Praktyki dotyczące kształtowania postaw wobec pieniędzy

- Ok. 25% rodziców twierdzi, że dziecko uczestniczy w rozmowach dotyczących domowego budżetu
- Ok. 34% rodziców sądzi, że dzieci 5-9 letnie nie muszą jeszcze umieć liczyć pieniędzy
- Ok. 50% rodziców twierdzi, że to szkoła powinna uczyć dzieci prawidłowego posługiwania się pieniędzmi

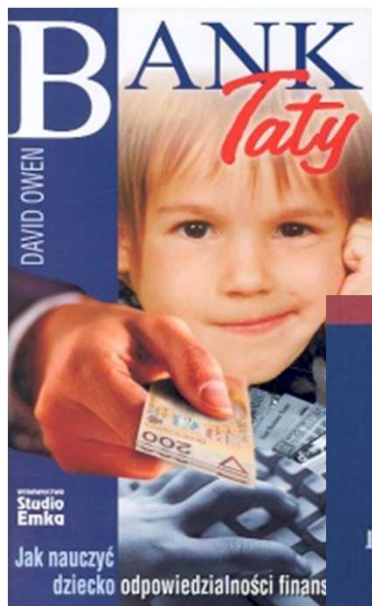
Co może zadziałać?

- Współpraca
- Wspólne ustalenie celów
- Konsekwencja
- Pozytywne nastawienie
- Szczera rozmowa
- Wzajemne zaufanie
- Angażowanie dziecka w decyzje dotyczące całej rodziny
- Otwarcie się na pomysły dzieci

Kształtowanie pożądanych postaw u dzieci (Forbes.pl)

- Kształtowanie przede wszystkim umiejętności miękkich, takich jak komunikatywność, kreatywność, umiejętność pracy w zespole, zarządzanie czasem, odporność na stres, autoprezentacja
- Umiejętność elastycznego podejmowania decyzji (przygotowania na zmiany i reagowania na nie)
- Mądre stawianie oczekiwań, wymagań i ich egzekwowanie
- Pokazywanie realiów współczesnych mechanizmów gospodarki (rynku pracy, rynku finansowego, itd.)
- Świecenie własnym przykładem
- Wsparcie mentalne, emocjonalne i finansowe

Lektura na deszczowe wieczory

- „Bank Taty. Jak nauczyć dziecko odpowiedzialności finansowej” D.Owen
- „Edukacja ekonomiczna dzieci. Z badań nad rozumieniem wartości pieniądza i obliczeniami pieniężnymi” M.Kupisiewicz

Dziękuję za uwagę 😊